

TIRGUS NEPILNĪBA KĀ PAMATS PUBLISKAS PERSONAS TIESĪBĀM VEIKT KOMERCĀRĪBU

MARKET FAILURE AS A BASIS FOR THE RIGHT OF A PUBLIC PERSON TO PURSUE COMMERCIAL ACTIVITY

Elīna Freimane, *Mg. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorante

Summary

A market failure is one of the conditions of the law, where a public person can engage in commercial activities.

A market failure is an economic situation, where the goods or services are not available on the market in sufficient quantities, and this situation each time must be proved by a public person with objective evidence.

The involvement of a public person in commercial activities is the ultimate means of addressing the market failure. First of all, a public person should identify other possible ways of tackling the market failure, such as public commercial support and public-private partnerships. If a public person plans to engage in commercial activity through participation in a company, it has to perform an assessment of the intended activity and submit it to the Competition Council for coordination.

Atslēgvārdi: tirgus nepilnība, publiskas personas komercdarbība, tirgus situācijas izvērtējums

Keywords: market failure, commercial activity of public person, assessment of the market situation

1. Tirgus nepilnība

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā ir noteikti trīs nosacījumi, no kuriem vienam īstenojoties publiska persona¹ izņēmuma kārtā caur līdzdalību kapitālsabiedrībā savu funkciju efektīvai izpildei var veikt komercdarbību. Viens no šiem nosacījumiem paredz, ka publiska persona caur līdzdalību kapitālsabiedrībā var iesaistīties komercdarbībā, ja tiek novērsta tirgus nepilnība – situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā. Šis raksts ir veltīts, lai izpētītu tikai vienu no trīs nosacījumiem – tirgus nepilnības situācijas novēršanu. Bez tirgus nepilnības situācijas definēšanas rakstā

---

¹ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LV likums. Pieņemts 06.06.2002. Latvijas Vēstnesis, 21.06.2002., Nr. 94, 1. panta 1. punkts.

aplūkoti publiskas personas rīcības modeļi un to piemērošanas secība, ja tiek konstatēta tirgus nepilnība.

Uz šīs tēmas aktualitāti un problemātiku norāda Konkurences padomes veiktās sabiedriskās domas aptaujas rezultāti. Šajā aptaujā kā vienu nozīmīgākajām un aktuālākajām konkurences vides problēmām 2018. gadā respondenti norādīja publisku personu radītos konkurences kropļojumus, ko pierāda arī fakts, ka 2018. gadā Konkurences padome bija saņēmusi kopumā 63 iesniegumus par publisku personu darbībām, ieskaitot konkurences kropļošanu.²

Papildus uz tēmas aktualitāti norāda fakts, ka 2019. gada 28. martā Latvijas Republikas Saeima pieņēma grozījumus³ Konkurences likumā, ar kuriem tiek noteikta kārtība, kādā Konkurences padome var vērsties pret iestādēm un publisku personu kapitālsabiedrību konkurenci ierobežojošām darbībām. Likumprojekta anotācijā norādīts, ka Konkurences padomei nepieciešamas šādas tiesības, jo pastāv risks, ka atsevišķas tiesās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādes vai publisku personu kontrolēto kapitālsabiedrību darbības vai lēmumi var kropļot konkurenci un piespiest citus tirgus dalībniekus iziet no tirgus vai arī kavēt jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu tirgū.⁴

Šo Konkurences likuma grozījumu pieņemšana ilga vairākus gadus, jo pret šīm Konkurences padomes papildu pilnvarām iebilda gan Latvijas Pašvaldību savienība, gan Lielo pilsētu asociācija, norādot, ka publiskās personas kapitālsabiedrībām ir daudz stingrāki ierobežojumi nekā privāto tiesību subjektam.⁵ Attiecīgi pašvaldību pārstāvošo organizāciju izteiktie iebildumi būtiski novilcināja Konkurences padomes pilnvaru paplašināšanu, kas izskaidrojams ar faktu, ka pašvaldības bija ieinteresētas komercdarbības veikšanā, pat ja tā neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajiem nosacījumiem komercdarbības veikšanai, jo Konkurences padomei nebija tiesību vērsties ne pret publiskām personām, ne pret to kapitālsabiedrībām par nepamatotu komercdarbību un konkurences ierobežošanu, izņemot, ja publiska persona kā tirgus dalībnieks vai tās kapitālsabiedrība atradās dominējošā stāvoklī un izmantoja to ļaunprātīgi.

Praksē ir vērojami dažādi gadījumi, kad publiskas personas nepamatoti veic komercdarbību:

- Ogres novada pašvaldības kapitālsabiedrība SIA "Ogres Svēte" apsaimniekoja Ogres kapu kapliču, ko pārtrauca darīt pēc tam, kad Valsts kontrole uzsāka revīziju par pašvaldību darbībām kapsētu apsaimniekošanā;⁶

² Raksturīgākās iezīmes konkurences uzraudzībā 2018. gadā. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/posts/raksturigakas-iezimes-konkurences-uzraudziba-2018-gada> [aplūkots 28.02.2019.].

³ Likumprojekts Nr. 76/Lp13 "Grozījumi Konkurences likumā". Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webPhase?OpenView&Count=30> [aplūkots 21.03.2019.].

⁴ Likumprojekta Nr. 76/Lp13 "Grozījumi Konkurences likumā" anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/91F6A9EB656D3E33C225835A00373D0C?OpenDocument> [aplūkots 21.03.2019.].

⁵ Pašvaldības nobremzē Konkurences likuma grozījumus. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/pasvaldibas-nobremze-konkurences-likuma-grozijumus.a229662/> [aplūkots 14.04.2019.].

⁶ Vai Ogres novada pašvaldības rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga? 14. lpp. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2017/2.4.1%E2%80%932017/Zi%C5%86ojums_Ogre.pdf [aplūkots 14.04.2019.].

- Aglonas novada pašvaldība iegādājusies lietotu automašīnu katafalku, lai novadā nodrošinātu mirušo transportēšanas pakalpojumu, nenodrošinot pašvaldības līdzekļu ekonomisku izlietošanu;⁷
- Rīgas pilsētas pašvaldības kapitālsabiedrība SIA “Rīga meži” nepamatoti iesaistījusies komercdarbībā kokrūpniecības jomā, izveidojot kokzāģētavu “Norupe”;⁸
- VSIA “Sertifikācijas un testēšanas centrs” nepamatoti traktortehnikas, iekārtu un pašgājējmašīnu atbilstības novērtēšanu pamato ar tirgus nepilnību.⁹

Savukārt par valsts līdzdalības saglabāšanu VAS “Privatizācijas aģentūra”, lai nodrošinātu sabiedrības interešu īstenošanu attiecībā uz speciālajiem uzdevumiem (problemātisko aktīvu pārvaldība), kas tai uzdoti ar Ministru kabineta lēmumiem attiecībā uz *Reverta*, *Hiponia* pārvaldību, kā arī ar valsts prasījuma pret “KVV Liepājas metālurģis” pārvaldību un citiem nākotnes projektiem, kuru realizācijā VAS “Privatizācijas aģentūra” var tikt izmantota kā instruments, Konkurences padome ir konstatējusi pamatotu tirgus nepilnības situāciju, jo tirgū nav identificēti citi komersanti, kuri būtu spējīgi uzņemties problemātisko aktīvu pārvaldību.¹⁰ Tāpat arī pamatotu tirgus nepilnības situāciju un valsts līdzdalības saglabāšanu Konkurences padome konstatējusi VSIA “Latvijas Proves birojs”, kas sniedz sabiedrībai svarīgus pakalpojumus, ko tirgus nav spējīgs nodrošināt.¹¹

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā ir noteikti pasākumi, kuri publiskai personai ir jāveic, pirms tā iesaistās komercdarbībā, kā arī Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums¹² ietver regulējumu, kura mērķis ir nodrošināt publiskas personas līdzdalības nosacījumu ievērošanu. Tāpat arī likumā ir sniegta tirgus nepilnības definīcija.¹³ Taču, lai gan pirmšķietami šis regulējums varētu likties skaidrs un pietiekams, tomēr praksē tā piemērošanā rodas problēmas, kā konstatēt, vai pastāv tirgus nepilnības situācija, kā secīgi publiskai personai tālāk rīkoties un cik ātri ir nepieciešama publiskas personas rīcība, lai šī tirgus nepilnības situācija tiktu novērsta. Atbildes uz šiem jautājumiem aplūkotas tālāk rakstā.

⁷ Vai Aglonas novada pašvaldības rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga? 7., 25., 26. lpp. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2017/2.4.1%E2%80%931_2017/Zi%C5%86ojums_Aglona.pdf [aplūkots 14.04.2019.].

⁸ Vai SIA “Rīgas meži” apsaimnieko pašvaldības mežu atbilstoši normatīvo aktu prasībām? Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-46_2016/Rev%C4%ABzijas%20zi%C5%86ojums%20-%20R%C4%ABgas%20me%C5%BEi.pdf [aplūkots 14.04.2019.].

⁹ Konkurences padomes 13.04.2017. atzinums “Par valsts līdzdalības saglabāšanu VSIA “Sertifikācijas un testēšanas centrs””. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2Fkpvest_13042017_zm_stc.pdf [aplūkots 14.04.2019.].

¹⁰ Konkurences padomes 13.04.2017. “Atzinums par informatīvo ziņojumu “Par valsts līdzdalību valsts akciju sabiedrībā “Privatizācijas aģentūra” un tās vispārējo stratēģisko mērķi””. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2F20171004_kpatzin_em.pdf [aplūkots 14.04.2019.].

¹¹ Konkurences padomes 12.05.2017. “Atzinums par informatīvo ziņojumu “Par valsts līdzdalības saglabāšanu valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas Proves birojs””. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2Fkpatz_11052017_fm.pdf [aplūkots 14.04.2019.].

¹² Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums: LV likums. Pieņemts 16.10.2014. Latvijas Vēstnesis, 31.10.2014., Nr. 216.

¹³ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 1. punkts.

2. Kas ir tirgus nepilnība?

Tā kā likumā¹⁴ ir noteikts, ka publiska persona var iesaistīties komercdarbībā, ja tādējādi tiek novērsta tirgus nepilnība – situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, tad vispirms ir nepieciešams rast jēdzienu “tirgus nepilnība” definīciju. Lai publiskas personas tiesību veikt komercdarbību tvērumā noteiktu pilnīgu un visaptverošu tirgus nepilnības definīciju, nepieciešams šo jēdzienu aplūkot no diviem aspektiem – gan kā ekonomikas jēdzienu, gan kā nenoteikto tiesību jēdzienu.

Ekonomikas jēdziens “tirgus nepilnība” tiek skaidrots kā ekonomiska situācija, kurā brīvā tirgus apstākļos preces tiek sniegtas un pakalpojumi piegādāti nepietiekamā daudzumā¹⁵ jeb kurā preču iegāde vai pakalpojumu sniegšana netiek nodrošināta pieprasītajā daudzumā. Līdz ar to tirgus nepilnības situācijā tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā.¹⁶ Šāda tirgus nepilnības situācija var veidoties gan tad, ja attiecīgā prece vai pakalpojums vispār nav pieejams konkrētajā tirgū, gan arī, ja šī prece ir pieejama, bet ierobežotā daudzumā vai nav atbilstošas kvalitātes, jo abos gadījumos attiecīgo preču un pakalpojumu pieprasījums netiek apmierināts.

Kā ekonomikas jēdzienu tirgus nepilnību skaidro arī situāciju, kurā tirgus sektors nespēj nodrošināt ierobežoto resursu efektīvu izveidošanu, sistemātiski radot preces vai pakalpojuma pārprodukciju.¹⁷ Tomēr, ņemot vērā Valsts pārvaldes iekārtas likumā iekļauto norādi, ka tirgus nepilnības situācijā tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, šī raksta tēmas tvērumā no ekonomiskā aspekta tirgus nepilnības situācijas jēdziens tiek ierobežots ar izpratni, ka konkrētās preces vai pakalpojumi tirgū nav pieejami pietiekamā daudzumā, nevis paliek pāri.

Tirgus nepilnība no tiesību viedokļa aplūkojama kā nenoteiktais jeb atklātais tiesību jēdziens, kura konkretizācija tiesību normas piemērotājam ir jāveic katrā konkrētā situācijā, piepildot tirgus nepilnības jēdzienu ar saturu.¹⁸ Līdz ar to, lai konstatētu un pierādītu tirgus nepilnības situācijas esamību, tiesību normas piemērotājam, kas šajā gadījumā ir publiska persona, katrā konkrētā gadījumā, kad apstākļi norāda uz iespējamu tirgus nepilnību, ir jāveic tirgus situācijas izvērtējums. Šāds izvērtējums ir jāveic obligāti, lai konstatētu, vai patiešām pastāv tirgus nepilnība – tirgū netiek nodrošinātas preces vai pakalpojumi to pieprasītajā daudzumā. Ja tirgus nepilnības situācija tiek konstatēta, izvērtējumā publiskai personai jānorāda tie apstākļi, kas to pamato – ar objektīviem pierādījumiem jāpierāda, ka 1) ir noteikta apjoma pieprasījums pēc konkrētajām precēm vai pakalpojumiem; 2) pieprasītās preces vai pakalpojumi tirgū tiešām netiek nodrošināti to pieprasītajā apjomā, kā rezultātā netiek apmierinātas visu patērētāju intereses. Šāds ar

¹⁴ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁵ The Library of Economics and Liberty: Market Failures, Public Goods, and Externalities. Pieejams: <https://www.econlib.org/library/Topics/College/marketfailures.html> [aplūkots 25.02.2019.].

¹⁶ Konkurences novērtēšanas vadlinijas valsts un pašvaldību lēmumu pieņēmējiem. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/files/documents/konkurences_novertesanas_vadlinijas.pdf [aplūkots 25.02.2019.].

¹⁷ Likumprojekta “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/FF41D62E8852B043C2257B9D00325402?OpenDocument> [aplūkots 21.03.2019.].

¹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 11.01.2013. spriedums lietā Nr. A42680309 (SKA-53/2013); Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 18.06.2010. spriedums lietā Nr. A42545506 (SKA-289/2010).

objektīviem pierādījumiem pamatots izvērtējums nepieciešams, jo bieži vien tirgus nepilnību pastāvēšanas fakts ir subjektīvi interpretējams.¹⁹

3. Tirgus nepilnības situācijas galvenie cēloņi

Ierobežotā apjoma dēļ šajā rakstā nav detalizēti analizēti visi iespējamie tirgus nepilnības cēloņi, jo atkarībā no konkrētā tirgus situācijas tie var būt ļoti dažādi. Tāpēc iezīmēti trīs galvenie tirgus nepilnības cēloņi, kas rodas valsts kļūdainas iejaukšanās rezultātā, sniedzot īsu cēloņu raksturojumu: 1) nepietiekama valsts iejaukšanās, 2) pārmērīga valsts iejaukšanās un 3) nepareiza valsts iejaukšanās.

Nepietiekama valsts iejaukšanās kā tirgus nepilnības cēlonis konstatējama tajos gadījumos, kad no valsts puses konkrētais tirgus vispār netiek regulēts un darbojas brīvā tirgus apstākļos vai arī kad esošais regulējums nenodrošina pietiekamu valsts iejaukšanās (regulācijas) līmeni, kāds būtu nepieciešams, lai stimulētu privātpersonas veikt komercdarbību konkrētajā tirgū. Tādējādi tirgus nepilnības gadījumā valsts iejaukšanās ir pieļaujama un pat nepieciešama ar atbilstoša normatīvā regulējuma ieviešanu, lai veicinātu sabiedrības labklājības celšanu.²⁰

Pārmērīga valsts iejaukšanās kā tirgus nepilnības cēlonis konstatējama tajos gadījumos, kad valsts iejaukšanās, izveidojot attiecīgu normatīvo regulējumu, realitātē traucē tirgus dalībniekiem efektīvi darboties tirgū, piedāvājot vairāk preču un pakalpojumu. Piemēram, valsts ir izveidojusi tādu nodokļu režīmu, noteikusi tādas komercdarbības prasības²¹ vai barjeras konkrētajā nozarē, ka to rezultātā konkrētajā tirgū esošie tirgus dalībnieki nespēj nodrošināt preču vai pakalpojumu pieejamību pieprasītajā daudzumā un vienlaikus arī tirgū neienāk jauni tirgus dalībnieki. Iespējams arī tieši pretēji, ka valsts kādai nozarei ir piešķīrusi subsīdijas, kuru rezultātā cieš cita nozare, jo tajā izveidojas tirgus nepilnības situācija – valsts, subsidējot ražošanu kādā nozarē, kropļo tirgus cenas, vai arī, pārmērīgi aizsargājot nozares intelektuālā īpašuma tiesības, ražošana tiek bremzēta konkrēto zināšanu trūkuma dēļ.²²

Nepareiza vai kļūdaina valsts iejaukšanās kā tirgus nepilnības cēlonis konstatējama tajos gadījumos, kad valsts iejaucas komercdarbībā ar savu normatīvo regulējumu,²³ bet tas nesasniedz plānoto mērķi vai arī to sasniedz un novērš tirgus nepilnību vienā tirgū, bet tajā pašā laikā rada problēmas un tirgus nepilnības situāciju citā tirgū.²⁴ Tādējādi faktiski valsts ir kļūdījusies, cenšoties novērst vienu tirgus nepilnības situāciju, bet tajā pašā laikā radījis jaunu.

¹⁹ Latvijas Pašvaldību Savienības pētniecības ziņojums "Pašvaldības iespējas ietekmēt vietējās ekonomikas attīstību", 64. lpp. Pieejams: http://2017.va.lv/sites/default/files/zinojums_iii_dala_noslegums.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

²⁰ Konkurences padomes 13.04.2017. vēstule Nr. 1-13/5NOS "Par informatīvo ziņojumu "Par valsts līdzdalību valsts akciju sabiedrībā "Privatizācijas aģentūra" un tās vispārējo stratēģisko mērķi"" (VSS-1223). Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2F20171004_kpatzin_em.pdf [aplūkots 22.03.2019.].

²¹ Government Intervention and Disequilibrium. Pieejams: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-economics/chapter/government-intervention-and-disequilibrium/> [aplūkots 22.03.2019.].

²² The Library of Economics and Liberty: Market Failures, Public Goods, and Externalities. Pieejams: <https://www.econlib.org/library/Topics/College/marketfailures.html> [aplūkots 21.03.2019.].

²³ Government Intervention and Disequilibrium. Pieejams: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-economics/chapter/government-intervention-and-disequilibrium/> [aplūkots 22.03.2019.].

²⁴ Economics help: Government failure. Pieejams: <https://www.economicshelp.org/microessays/market-failure/government-failure/> [aplūkots 24.03.2019.].

4. Publiskas personas rīcība tirgus nepilnības situācijas konstatēšanā

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā ir noteikta arī rīcības kārtība, kā publiska persona caur līdzdalību kapitālsabiedrībā iesaistās komercdarbībā, ja tiek konstatēta tirgus nepilnības situācija. Papildu regulējums publiskai personai piederību kapitāla daļu un publiskas personas kapitālsabiedrību efektīvai pārvaldībai un publiskas personas līdzdalības nosacījumu ievērošanas nodrošināšanai ir noteikts Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā.²⁵ Ņemot par pamatu minēto regulējumu, lai publiskas personas iesaistīšanās komercdarbībā būtu tiesiski pamatota un nepieciešama, publiskai personai būtu nepieciešams ievērot turpmāko rīcības kārtību.

Tā kā tirgus nepilnības situācija ir viens no likumā²⁶ noteiktajiem izņēmuma gadījumiem, kuram īstenojoties publiska persona var iesaistīties komercdarbībā, vispirms ir objektīvi jākonstatē tirgus nepilnības situācija. Tas nozīmē, ka publiskai personai ir jāpiepilda ar saturu šis nenoteiktais tiesību jēdziens, kā aprakstīts raksta otrajā sadaļā “Kas ir tirgus nepilnība?”. Tādējādi pēc pirmšķietamas tirgus nepilnības situācijas konstatēšanas publiskai personai ir jāveic tirgus situācijas izvērtējums un ar objektīviem pierādījumiem jāpierāda, kādā apjomā tirgū ir pieprasījums pēc konkrētajām precēm vai pakalpojumiem un kādā apjomā tirgū tie tiek piedāvāti. Ja publiskas personas objektīvi iegūtie pierādījumi pierāda, ka preču vai pakalpojumu pieprasījums pārsniedz piedāvājumu, tad ir pamats secināt, ka tirgū pastāv tirgus nepilnība.

Papildus, konstatējot tirgus nepilnības situāciju, publiskai personai jāizvērtē, cik ilgi tā pastāv un vai tirgus nepilnība no privātā sektora puses netiks drīzumā novērsta bez publiskas personas iejaukšanās. Respektīvi, jāizvērtē, vai tirgus nepilnības situācija nav īslaicīga un tāpēc valsts iejaukšanās nemaz nav nepieciešama. Šo izvērtējumu publiska persona veic, noskaidrojot, no kura brīža attiecīgās preces vai pakalpojumi nav pieejami patērētāju pieprasītajā daudzumā, un apzinot attiecīgos preču piegādātājus un pakalpojumu sniedzējus, lai noskaidrotu, vai un cik drīz tie varētu apmierināt patērētāju pieprasījumu.

Tāpat arī šajā izvērtējuma stadijā publiskai personai jāizvērtē, cik būtisku ietekmi uz sabiedrību atstāj tirgus nepilnība – vai trūkstošās preces vai pakalpojumi ir tādi, kuri sabiedrībai tās pamatvajadzību apmierināšanai patiesībā nemaz nav nepieciešami, bet vairāk ir īslaicīga iegribas vajadzība, vai arī trūkstošās preces vai pakalpojumi ir būtiski nepieciešami, piemēram, apbedīšanas pakalpojumi. Veicot šo izvērtējumu, publiska persona samēro patērētāju vajadzības un vēlmi pēc attiecīgajiem pakalpojumiem ar iespējamām sekām, kādas patērētājiem varētu tikt radītas, ja tie konkrētās preces vai pakalpojumus nesaņem. Šeit publiskai personai būtu jānodala patērētāju vēlmes no viņu vajadzībām, kā arī jāpārbauda attiecīgo preču aizvietojamība. Ja attiecīgās preces vai pakalpojumi ir aizvietojami un ja patērētājam ir tikai vēlme, nevis vajadzība pēc attiecīgajām precēm, publiskai personai jāatzīst, ka tirgus nepilnība ir nebūtiska un tai nav pamata iejaukties šādā situācijā, uzsākot pašaī veikt komercdarbību.

Konstatējot tirgus nepilnības situāciju, publiskai personai ir jāpārlicinās, vai tās novēršana ir nepieciešama publiskas personas funkciju efektīvai izpildei, kā tas noteikts Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā. Tātad tirgus

²⁵ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums.

²⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 1. punkts.

nepilnības situācijas novēršanas mērķim ir jābūt saistītam ar konkrētās publiskās personas funkcijām. Līdz ar to papildus iepriekš minētajam izvērtējumam par tirgus nepilnības situācijas objektīvu konstatēšanu publiskai personai ir jāpierāda arī, ka tās iesaistīšanās komercdarbībā caur līdzdalību kapitālsabiedrībā ir nepieciešama tai noteikto funkciju efektīvai izpildei, turklāt šīm funkcijām ir jābūt konkrēti norādītām un pamatotām.

Pēc tam, kad ir konstatēta objektīva tirgus nepilnības situācija un tās novēršana nepieciešama publiskas personas efektīvai funkciju izpildei, publiskai personai vajadzētu konsultēties ar komersantus pārstāvošām organizācijām vai citos veidos noskaidrot iespējamus komersantus, kuri varētu novērst tirgus nepilnības situāciju un piedāvāt tirgū attiecīgo precī vai pakalpojumu. Proti, publiskai personai vajadzētu vispirms apzināt iespējamus preču un pakalpojumu piedāvājuma nodrošinātājus no privātā sektora. Konkurences padome, sniedzot atzinumus par publisku personu līdzdalības kapitālsabiedrībā pamatotību,²⁷ norādījusi, ka ir pamatoti saglabāt līdzdalību kapitālsabiedrībā, jo tirgū nav konstatējams cits pakalpojumu sniedzējs, un vienlaikus atgādinājusi, ka publiskām personām iespējami jāizvairās no iesaistīšanās komercdarbībā, iespēju robežās piesaistot komersantus no privātā sektora.²⁸

Praktiski šos iespējamus privātā sektora komersantus publiska persona var apzināt, sazinoties ar komersantus pārstāvošām organizācijām, piemēram, ar biedrību "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera", kas ir lielākā uzņēmēju biedrība Latvijā, kurā apvienojušies vairāk nekā 2500 biedri un kura pārstāv dažādu nozaru uzņēmējus,²⁹ ar biedrību "Amerikas Tirdzniecības palāta Latvijā", kuras sastāvā ir vairāk nekā 150 uzņēmumu un individuālo biedru un kura ir vadošā ārvalstu tirdzniecības palāta Latvijā,³⁰ ar biedrību *The Norwegian Chamber of Commerce in Latvia*³¹ ("Norvēģijas tirdzniecības kamera Latvijā"), kura apvieno vairāk nekā 110 biedru. Komersantus pārstāvošās organizācijas šādā veidā darbotos kā starpnieks starp publisku personu un komersantiem un varētu publiskām personām palīdzēt vieglāk un ātrāk apzināt iespējamus komersantus, kuri varētu novērst tirgus nepilnības situāciju, piedāvājot tirgū attiecīgās preces vai pakalpojumus. Sazinoties vispirms ar dažām komersantus pārstāvošām organizācijām, publiskas personas patērētu mazāk administratīvo resursu nekā tad, ja tās pašas apzinātu un uzrunātu visus iespējamus komersantus. Līdz ar to komersantus pārstāvošo organizāciju iesaiste ir vēlama arī no publiskas personas resursu patēriņa ietaupījuma viedokļa.

Ja pēc iespējamo komersantu no privātā sektora apzināšanas publiska persona nerod risinājumu tirgus nepilnības situācijas novēršanai, tai tālāk vajadzētu meklēt

²⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta otrā daļa.

²⁸ Konkurences padomes 13.04.2017. vēstule Nr. 1-13/5NOS "Par informatīvo ziņojumu "Par valsts līdzdalību valsts akciju sabiedrībā "Privatizācijas aģentūra" un tās vispārējo stratēģisko mērķi"" (VSS-1223). Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2F20171004_kpatzin_em.pdf [aplūkots 22.03.2019.].

²⁹ Biedrības "Latvijas Tirdzniecības rūpniecības kamera" tīmekļvietnes sadaļa "Par mums", LTRK. Pieejams: <https://www.chamber.lv/lv/content/36> [aplūkots 10.04.2019.].

³⁰ Biedrības "Amerikas Tirdzniecības palāta Latvijā" tīmekļvietnes sadaļa "Par mums". Pieejams: <https://www.amcham.lv/en/about-us/story> [aplūkots 10.04.2019.].

³¹ "The Norwegian Chamber of Commerce in Latvia" tīmekļvietnes sadaļa "About us". Pieejams: <https://www.nccl.lv/en/about-us/about-us-2> [aplūkots 10.04.2019.].

citus alternatīvus risinājumus, kā efektīvi citādā veidā³² nodrošināt tirgū preces un pakalpojumus to pieprasītajā daudzumā. Kā palīglīdzekli alternatīvu risinājumu meklējumiem publiska persona var izmantot Konkurences padomes izstrādātās Konkurences novērtēšanas vadlīnijas valsts un pašvaldību lēmumu pieņēmējiem.³³

Iespējamie alternatīvie risinājumi tirgus nepilnības situācijas novēršanai var būt valsts komercdarbības atbalsta pasākumu īstenošana, sniedzot finansiālu palīdzību komercdarbības veicināšanai,³⁴ publiskās un privātās partnerības procedūras organizēšana.³⁵ Otrā iespēja paredz ilgtermiņa sadarbību līdz 30 gadiem starp publiskajiem un privātajiem partneriem, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības veikt būvdarbus vai sniegt pakalpojumus, un tās ietvaros publiskais un privātais partneris apvieno un izmanto tam pieejamos resursus (piemēram, īpašumu, finanšu līdzekļus, zināšanas un pieredzi) un savstarpēji sadala atbildību un riskus.³⁶ Publiskās un privātās partnerības gadījumā pastāv risks, ka privātie partneri var nevēlēties iesaistīties publiskā partnera organizētajā privātā partnera atlases procedūrā, kā rezultātā publiskā persona var neiegūt sev privāto partneri, jo neviens privātais partneris nebūs ieinteresēts. Turklāt finansiālo labumu no iesaistīšanās šādos projektos no valsts puses veiktajiem ieguldījumiem arī gūst privātais partneris.³⁷ Ņemot vērā minēto, publiskai personai jāizvērtē, vai konkrētās tirgus nepilnības situācijā pastāv iespēja piemērot kādu no šiem iespējamajiem alternatīvajiem risinājumiem.

Ja arī pēc visu iepriekš minēto darbību veikšanas publiskai personai neizdodas rast risinājumu un novērst tirgus nepilnības situāciju, tai tālāk detalizēti jāizvērtē paredzētā rīcība – komercdarbības uzsākšana ar līdzdalību kapitālsabiedrībā.³⁸ Šajā izvērtējumā publiskai personai jāietver arī ekonomiskais izvērtējums, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi novērst tirgus nepilnību un tas nepieciešams publiskas personas funkciju efektīvai īstenošanai. Šādā izvērtējumā jāietver arī norādījumi par iespējam atsevišķu pakalpojumu sniegšanā iesaistīt pakalpojumu sniedzējus no privātā sektora, vienlaikus izvērtējot ietekmi uz konkurenci,³⁹ uzskaitīt darbības, kurām tirgū ir pieejams līdzvērtīgs pakalpojums, kā arī kuras no šīm darbībām daļēji vai pilnībā tiek iegādātas kā ārpalpojums,

³² Konkurences padomes 13.04.2017. vēstule “Par valsts līdzdalības saglabāšanu VSIA “Sertifikācijas un testēšanas centrs”” Nr. 1-13/6NOS. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2Fkpvest_13042017_zm_stc.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

³³ Konkurences novērtēšanas vadlīnijas valsts un pašvaldību lēmumu pieņēmējiem. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/files/documents/konkurences_novertesanas_vadlinijas.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

³⁴ Komerccdarbības atbalsta kontroles likums: LV likums. Pieņemts 19.06.2014. Latvijas Vēstnesis, 27.06.2014., Nr. 123, 5. pants.

³⁵ How can the government avoid public sector failure? Pieejams: <https://www.economicshelp.org/blog/10043/economics/can-government-avoid-public-sector-failure/> [aplūkots 21.03.2019.].

³⁶ Publiskās un privātās partnerības likums: LV likums. Pieņemts 18.06.2009. Latvijas Vēstnesis, 09.07.2009., Nr. 107.

³⁷ How can the government avoid public sector failure? Pieejams: <https://www.economicshelp.org/blog/10043/economics/can-government-avoid-public-sector-failure/> [aplūkots 21.03.2019.].

³⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta otrā daļa.

³⁹ Konkurences padomes 13.04.2017. vēstule Nr. 1-13/5NOS “Par informatīvo ziņojumu “Par valsts līdzdalību valsts akciju sabiedrībā “Privatizācijas aģentūra” un tās vispārējo stratēģisko mērķi” (VSS-1223). Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2F20171004_kpatzin_em.pdf [aplūkots 22.03.2019.].

un to īpatsvaru,⁴⁰ salīdzināt dažādu risinājumu iespējamās izmaksas.⁴¹ Izvērtējuma rezultātā pieņemtajam lēmumam jābūt balstītam uz pilnīgu un vispusīgu juridisko un ekonomisko konkrētās situācijas izvērtējumu.⁴² Detalizēta informācija par kārtību un nosacījumiem, kādā veicams šis izvērtējums, ir pieejama Konkurences padomes izstrādātajās Konkurences novērtēšanas vadlīnijās valsts un pašvaldību lēmumu pieņēmējiem.⁴³

Visbeidzot, uz iepriekš minētajiem kritērijiem balstīts izvērtējums ir saskaņojams ar Konkurences padomi. Ja Konkurences padome izvērtējumu akceptē, tostarp akceptē to, ka nav bijuši citi risinājumi tirgus nepilnības situācijas novēršanai, publiska persona caur līdzdalību kapitālsabiedrībā iesaistās komercdarbībā savu funkciju izpildei, lai novērstu tirgus nepilnības situāciju.

Lai gan jau no 2015. gada 22. novembra Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta otrajā daļā ir noteikts publisku personu pienākums veikt šādu izvērtējumu un to saskaņot ar Konkurences padomi, tomēr Konkurences padomes tīmekļvietnē publicētie atzinumi par publisku personu iesniegtajiem izvērtējumiem⁴⁴ liecina, ka skaitliski pavisam nedaudzas publiskās personas, sākot no 2015. gada 22. novembra, šādu izvērtējumu ir iesniegušas saskaņošanai Konkurences padomē. Turklāt, kā liecina publiski pieejamā informācija, 2018. gadā Konkurences padome nav sagatavojusi nevienu atzinumu par valsts līdzdalību kapitālsabiedrībā. Šāds nelielais publisku personu iesniegto izvērtējumu un Konkurences padomes sniegto atzinumu skaits, iespējams, saistīts ar to, ka Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 7. pantā noteikts pienākums veikt izvērtējumu par līdzdalības kapitālsabiedrībā pamatotību ne retāk kā reizi piecos gados. Tātad, iespējams, publiskas personas izvērtējums tika veikts pirms 2015. gada 22. novembra, kad tām vēl nebija pienākums to saskaņot ar Konkurences padomi. Tāpat arī iespējams, ka, iegūstot līdzdalību kapitālsabiedrībā, publiskas personas vienkārši neievēro Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā tām noteikto pienākumu iesniegt izvērtējumu Konkurences padomei, zinot, ka ne Konkurences padomei, ne arī citai institūcijai nav tiesību pieprasīt un vēl jo vairāk nav tiesību piemērot sodu par izvērtējuma neiesniegšanu.

Pašas publiskas personas iesaistīšanās komercdarbībā ir galējais līdzeklis tirgus nepilnības situācijas novēršanai. Tāpēc publiskai personai būtu nepieciešams nodrošināt iepriekš minētās kārtības ievērošanu, lai nodrošinātu, ka tās iesaistīšanās komercdarbībā nekropļo konkurenci vai nerada tās kropļošanas risku, un iespēju robežās publiskai personai pašai jāizvairās no iesaistīšanās komercdarbībā,

⁴⁰ Konkurences padomes 27.02.2017. vēstule Nr. 1-13/235 "Par informatīvo ziņojumu "Par valsts līdzdalības saglabāšanu valsts akciju sabiedrība "Valsts nekustamie īpašumi"" (VSS-1). Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2Fkpatz_070217_fm.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

⁴¹ Konkurences padomes 20.06.2018. vēstule "Par Ogres novada pašvaldības iestādes vispārējā tipa pensionāts "Madliena" kā iestādes likvidāciju un kapitālsabiedrības dibināšanu" Nr. 1-12/654. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/citi%2F20182006_kpatbilde_ogre_1.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

⁴² Konkurences padomes 31.10.2018. vēstule "Par SIA "Zemgales mutes veselības centrs"" Nr. 1-12/1070. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/files/documents/20181031_KVN_atbildes%20v%C4%93stule_Bauskas%20novada%20pa%C5%A1vald%C4%Bba.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

⁴³ Konkurences novērtēšanas vadlīnijas valsts un pašvaldību lēmumu pieņēmējiem. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/files/documents/konkurences_novertesanas_vadlinijas.pdf [aplūkots 21.03.2019.].

⁴⁴ Konkurences padomes atzinumi par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībā. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lemumi-un-atzinumi/atzinumi-par-publisku-personu-lidzdalibu-kapitalsabiedriba> [aplūkots 14.04.2019.].

bet tā vietā jāpiesaista komersanti no privātā sektora.⁴⁵ Apstākļos, kad publiska persona pati veic komercdarbību, privātā sektora komersanti izjūt nepamatotu publisko personu radītu apdraudējumu, jo tiek kroplota konkurence un publiskās personas sniedz subsidētus pakalpojumus,⁴⁶ ar kuriem privātā sektora komersanti cenas dēļ nespēj konkurēt.

Kā iepriekš minētās izvērtēšanas kārtības un secības būtisks trūkums norādāms tās ilgums – tā var aizņemt pat vairākus mēnešus, taču tirgus nepilnības situācija var būt tāda, kas prasa nekavējošu tās novēršanu, piemēram, jau iepriekš minētais piemērs par apbedīšanas pakalpojumu nepieciešamību. Tāpēc no šīs iepriekš aprakstītās kārtības ir pieļaujamas atkāpes situācijās, kad ir nepieciešama tūlītēja valsts iejaukšanās tirgus nepilnības situācijas novēršanai, tostarp valsts iejaukšanās, iesaistoties komercdarbībā. Tajā pašā laikā arī tūlītējas iesaistes nepieciešamības gadījumā publiska persona nedrīkst neievērot tai normatīvajos aktos noteiktos pienākumus, tostarp attiecībā uz komercdarbības veikšanu caur līdzdalību kapitālsabiedrībā un publiskas personas kapitālsabiedrību racionālu un ekonomiski pamatotu resursu izmantošanu.⁴⁷

Nemot vērā iepriekš minēto, kaut arī ir pamats apgalvot, ka publiska persona nedrīkst neievērot tai normatīvajos aktos noteiktos pienākumus, tomēr praksē pastāv tiesiska problēma, ka publiskas personas lēmumu dibināt jaunu kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā nevar pārsūdzēt tiesā, jo tas ir politisks lēmums.⁴⁸ No 2020. gada 1. janvāra, kad stāsies spēkā grozījumi Konkurences likumā, Konkurences padomei būs tiesības piemērot atbildību tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, par to darbībām, ja tās kavē, ierobežo vai deformē konkurenci.⁴⁹ Tomēr Konkurences padomei joprojām nebūs tiesību prasīt no publiskas personas atbildību un piemērot sankcijas, ja pirms nepamatotas iesaistīšanās komercdarbībā publiska persona nekonsultēsies ar Konkurences padomi.

Secinājumi

1. Tirgus nepilnība kā nosacījums publiskas personas tiesībām iesaistīties komercdarbībā aplūkojama no diviem aspektiem – no ekonomiskā aspekta un kā nenoteiktais tiesību jēdziens. No ekonomiskā aspekta tirgus nepilnība ir situācija, kurā konkrētās preces vai pakalpojumi tirgū nav pieejami pietiekamā daudzumā, tādējādi visiem to nepietiek. Kā nenoteiktais tiesību jēdziens tirgus nepilnība publiskai personai ir jāpiepilda ar saturu katrā konkrētā gadījumā.
2. Ja ir informācija par iespējamu tirgus nepilnības situāciju, publiskai personai jāveic papildu tirgus situācijas izvērtējums, lai uz tā pamata ar objektīviem

⁴⁵ Konkurences padomes 13.04.2017. vēstule Nr. 1-13/5NOS "Par informatīvo ziņojumu "Par valsts līdzdalību valsts akciju sabiedrībā "Privatizācijas aģentūra" un tās vispārējo stratēģisko mērķi"" (VSS-1223). Pieejams: https://www.kp.gov.lv/oldfiles/44/atzinumi%2F20171004_kpatzin_em.pdf [aplūkots 22.03.2019.].

⁴⁶ Latvijas Lauku tūrisma asociācijas "Lauku ceļotājs" vēstule "Par Likumprojektu "Grozījumi Konkurences likumā" (Nr. 76/Lp13) grozījumu". Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webPhase?OpenView&Count=30> [aplūkots 21.03.2019.].

⁴⁷ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 2. pants.

⁴⁸ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 84. lpp.

⁴⁹ Konkurences likums: LV likums. Pieņemts 14.10.2001. Latvijas Vēstnesis, 23.10.2011., Nr. 151.

pierādījumiem pierādītu tirgus nepilnības situāciju – pieprasījums pēc konkrētajām precēm vai pakalpojumiem tirgū ir lielāks nekā to piedāvājums.

3. Konstatējot tirgus nepilnības situāciju, publiskai personai ir jāizvērtē tās nozīmīgums (ietekme uz sabiedrību) un ilglaicīgums. Nebūtiskas vai īslaicīgas tirgus nepilnības situācijā publiskas personas iejaukšanās nav nepieciešama.
4. Lai novērstu tirgus nepilnības situāciju, publiskai personai vispirms ir jākonsultējas ar privātos komersantus pārstāvošām organizācijām, ar kuru palīdzību varētu atrast privātos komersantus, kas varētu nodrošināt preces vai pakalpojumus pieprasītajā daudzumā un novērst tirgus nepilnības situāciju.
5. Tirgus nepilnības situācijas novēršanai publiskai personai ir jāapzina arī tādi alternatīvi risinājumi kā valsts komercdarbības atbalsta pasākumi un publiskās un privātās partnerības procedūras organizēšana.
6. Ja ar citiem alternatīviem risinājumiem nav iespējams novērst tirgus nepilnības situāciju, publiska persona pati var iesaistīties komercdarbībā caur līdzdalību kapitālsabiedrībā, pirms tam veicot izvērtējumu, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi novērst tirgus nepilnību un ka tas nepieciešams publiskas personas funkciju efektīvai īstenošanai. Šis izvērtējums pirms komercdarbības uzsākšanas ir obligāti iesniedzams saskaņošanai Konkurences padomē.
7. Publiskas personas pašas iesaistīšanās komercdarbībā caur līdzdalību kapitālsabiedrībā ir galējais līdzeklis tirgus nepilnības situācijas novēršanai.
8. Pašlaik nav efektīva normatīvā regulējuma, lai nodrošinātu tikai pamatotu publiskas personas iesaistīšanos komercdarbībā un visu nosacījumu ievērošanu pirms komercdarbības uzsākšanas, jo publiskas personas lēmums par iesaistīšanos komercdarbībā ir politisks lēmums, pār kuru nav veicama kontrole tiesā.